

(Пешчаник, 21.1.2010)

„Ова резолуција није намењена прошлости. Иако говори о мртвима, она је посвећена онима који живе и за њихову бољу будућност“, изјавио је Јелко Кацин на пленарној седници Европског парламента 15. јануара 2009. У интервјуу за *Пешчаник*, Кацин одговара на питања о парадоксалној ситуацији у којој он и други челници Европске уније упућују похвале онима који су били блиски сарадници Слободана Милошевића и директно учествовали у креирању политике ратних сукоба на простору бивше Југославије и највећег масакра након Другог светског рата, геноцида у Сребреници. Такође, Кацин говори о актуелној кризи у БиХ, инертности међународне заједнице и феномену исламофобије у Европи.

Да ли сте размишљали о томе какве ће последице по српско друштво произвести легитимисање представника режима Слободана Милошевића, људи политички активних у време када су се догодили злочини на простору бивше Југославије и геноцид у Сребреници?

– Политичка освета према било коме не би била прави пут у будућност. Ако је неко нешто скривио, треба се ослонити на механизме правосуђа. Легитимност политичких партија се добија на изборима, односно уласком у парламент. Оно што мислим да је далеко најважније за српско друштво и за успостављање пуне стабилности и добросуседских односа у региону је да се недвосмислено осуди политика коју симболише Слободан Милошевић, политика чији су резултат били бројни ратни злочини и геноцид у Сребреници, као и главни протагонисти те политике. Међународни суд правде ту игра незаменљиву улогу, као међународна институција пред којом се директна одговорност за злочине индивидуализује, а та политика истовремено осуђује. Један од главних циљева проевропских политичара у Србији треба да буде да се Србија, па и политичке партије, заиста преобразе у свом односу према скорашњој прошлости: евентуалне козметичке промене у политичком наступу нису довољне и надам се да ће резолуција о Сребреници бити својеврстан лакмус тест за раздвајање блока који се заиста залаже за промену и ЕУ интеграције, и оног блока који је суштински остао везан за наслеђе деведесетих.

Због чега верујете портпаролу СПС-а из доба Слободана Милошевића, Ивици

Дачићу, у смислу ваших похвала његовог учинка у вези са либерализацијом визног режима? Да ли се у Европској унији ико пита да ли је за српско друштво заиста добро да десет година након свргавана злочиначког режима потпредседник владе и наводно најзаслужнији за укидање виза буде онај који је био директно укључен у стварању повода за њихово увођење?

– Потпредседник владе се показао и доказао на конкретним делима. Као део владајуће коалиције његова партија омогућава европски пут Србије. Као министар се доказао на имплементацији преузетих обавеза из мапе пута на основу које је Србија својим грађанима укинула визе. Моја осуда политике Милошевића је увек била недвосмислена и крајње директна. Међутим, као извештач ЕП-а за Србију, упорно радим један мукотрпан и дуготрајан посао. То је успостављање поверења између институција ЕУ и Србије и рад на напретку Србије у ЕУ интергацијама. Србија је све до 2000. била европски парија, потпуно изоловано и урушено друштво на моралном, политичком и економском плану. Пуно интегрисање у савремене европске политичке и економске токове ће бити резултат једног дугог и тешког напора целог српског друштва. У том смислу, укидање виза децембра 2009. био је значајан корак у том правцу. Министар на челу ресора који је највише допринео испуњавању постављених услова за ступање на белу шенген листу је био Ивица Дачић.

Поздравили сте иницијативу председника Србије Бориса Тадића за доношење резолуције о осуди сребреничког геноцида. Чули сте разлоге за то које је Тадић изнео грађанима Србије – углед Србије у свету. Да ли вам смета то што се о жртвама геноцида говори са аспекта остварења практичних интереса?

– У изјави коју сам дао поводом најаве да ће Скупштина Србије усвојити резолуцију о Сребреници рекао сам да би „далеко најпозитивнију поруку Београд послао уколико би се усвојила само једна резолуција која експлицитно осуђује само злочин у Сребреници“. Осуда масакра у Сребреници је не само политичка већ пре свега морална обавеза према свим невиним жртвама. Усвајање такве резолуције би несумњиво произвело и позитивне политичке ефекте у пракси и сматрам да је то добро.

Критиковали сте намеру доношења две резолуције, али не и смисао целе иницијативе, без усвајања документа који је усвојио Европски парламент. Да ли ће Унија ипак на крају бити задовољна, без обзира на то што ће Влада Србије заиста спровести своју намеру и усвојити две резолуције, и да ли ће пристати на документ у којем се осуђује злочин, али не и геноцид у Сребреници?

– Ово је саопштење које сам издао тим поводом и поновио бих га: „Поводом најаве да ће Народна скупштина Србије највероватније усвојити чак две резолуције којима ће осудити геноцид почињен у Сребреници, као и све злочине почињене током ратова деведесетих, желим да укажем на очигледну чињеницу која није уочена, а самим тим ни уважена. Резолуција Европског парламента о Сребреници од 15. јануара 2009. највише и сама експлицитно осуђује све злочине почињене на тлу бивше Југославије. У тачки један резолуције Европски парламент одаје поштовање и сећа се свих жртава насиља током ратова на просторима бивше Југославије. Имајући ово у виду, желим да истакнем да би процену о сврсисходности доношења додатне резолуције ваљало поново преиспитати. Дуплирање резолуција, по мени, било би не само сувишно, него би послало и непотребан сигнал из Београда, који би се могао читати и тумачити на различите начине. Као извештач за Србију никако не бих желео да било ко или било која институција у ЕУ помисли да Србија не жели или није у стању да недвосмислено осуди геноцид почињен у Сребреници. Надам се да ће Скупштина Србије ускоро усвојити резолуцију о Сребреници и тиме направити изузетно важан и препознатљив корак у правцу пуног регионалног помирења и европских интеграција.“

Харис Силајџић је недавно изјавио да међународна заједница није хтела и неће државу усред Европе, чији грађани су у већини случајева муслиманске вероисповести. О томе да исламофобија у Европи расте потврђују спорадични инциденти, али и референдумско опредељење, рецимо, у Швајцарској за забрану изградње минарета. Јасно је да су у тој ситуацији жртве борбе против тероризма муслимани који немају никакве везе са тероризмом, а према којима околина постаје скептична. Како то коментаришете?

– И поред чињенице да се извесна друштва у ЕУ суочавају са тешкоћама у интегрисању „друге генерације“ имиграната, сматрам и верујем да ЕУ може и мора да пронађе начин како да на најбољи начин приђе решавању овог проблема. Постојање отвореног и толерантног друштва је у самој сржи идеје ЕУ и без ње Европа какву данас познајемо не би могла да опстане. Бошњаке није хтела и не жели елиминисати ни међународна заједница, а камоли ЕУ. Младић је 1995. у изјави пред камером најавио освету „Турцима“. Осуђивање овог најстрашнијег злочина на Западном Балкану би требало да буде приоритет у напорима Србије да се дистанцира од свих ратних злочина који тешко оптерећују њену прошлост. У том смислу, далеко најпозитивнију поруку Београд би послао уколико би се усвојила само једна резолуција која експлицитно осуђује само геноцид у Сребреници. Овај злочин мора заузети посебно место у колективном памћењу народа бивше Југославије и читаве Европе. Желим да подсетим и да су дуготрајни пионирски напори Либерално демократске партије и ширег цивилног друштва у Србији да уведу питање одговорности за злочин у Сребреници у српски политички дискурс коначно уродили плодом.

Зашто ЕУ не предузме конкретне и оштрије кораке у вези са кризом у БиХ? Чини се да се одуговлачи са доношењем решена.

– ЕУ је ових дана тек добила неке нове институције које се уходавају, а САД још нису именовале специјалног високог представника за Западни Балкан који нам је потребан за стварање предуслова за уставне промене. Дејтон је у САД, не у Европи, зато морамо наступити раме уз раме како се нико не би у процесу јачања БиХ осећао угроженим.

Чиме бисте могли да гарантујете да се БиХ неће распасти?

– Ангажованијим односом Брисела према БиХ, али и јаснијим односом Београда према целој ситуацији. У том смислу поздрављам изјаву председника Тадића да Србија никада неће подржати референдум у Републици Српској који води ка дезинтеграцији БиХ. Али исто тако морам да додам да када он продужи, па каже да Додик „има обавезу да штити интересе грађане Републике Српске“, он тиме заправо стаје у одбрану Додикове реторике и упада у својеврсну контрадикцију. Не знам зашто Тадић не каже отворено да је у интересу грађана Републике Српске да се од БиХ створи функционална држава која ће бити у стању да води преговоре у вези са учлањењем у ЕУ да би једног дана била способна да уђе у европски блок? То је, по мени, јасна европска, добросуседска одговорна политика и оно за чим Србија и цео регион вапе.

Да се вратимо Србији. Драган Марковић Палма је био Арканов близак сарадник све време ратних деведесетих. Ивица Дачић, Милутин Мркоњић, Жарко Обрадовић, Славица Ђукић-Дејановић, активно су учествовали у креирању политике Милошевићевог режима. Они се нису јасно оградиле од геноцида и злочина. Томислав Николић је од заговорника политике велике Србије и антиевропског става постао достојан саговорник челника ЕУ. Мислите ли да ће ово друштво у таквим условима икада “оздравити”?

– Као што сам већ рекао, показало се да је то један јако дуг и болан процес. Верујем и да ће српско друштво бити пре или касније у ситуацији да га више ништа не везује за оно што се десило доласком Милошевића на власт. Исто се тако надам да ће, када једном буде тамо, српско друштво схватити да то никада не би могло да постигне без визије Зорана Ђинђића и свега онога што је он урадио за европску перспективу Србије и

Пише: Јелко Кацин
понедељак, 25 јануар 2010 10:56

региона. Србија је изгубила јако много времена, па зато за успех интеграција мора створити позитивнију политичку атмосферу. Она мора повезивати политичке снаге у корист европске перспективе. Свако има своју политичку прошлост, али ка ЕУ не иде само данашња владајућа коалиција него читава Србија.

Поздравили сте војвођански Статут, иако ће његов учинак бити додатно разводњен Законом о преносу надлежности на покрајину. Такође, поздравили сте реизбор судија, иако је урађен на катастрофалан начин, и то у земљи у којој нема независне контроле власти, а Устав омогућује примену принципа бланко оставки посланика. Да ли је то једини начин да се опходите према реформама у Србији и због чега?

– Све док Србија буде ходала два корака напред и само један назад, она ће напредовати. Ако би почело да се дешава обрнуто, то би била катастрофа за њу и за регион. Али је брзина још увек мања од оне коју би Србија била у стању остварити, ако и када се за њу одлучи.

(Разговор водили **Снежана Чонградин** и **Матја Стојановић**)